

VAN İL İSTİŞARE TOPLANTISI SONUÇ BİLDİRİSİ

Kurumumuz, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) Kanunu'nun "İstişare komisyonu ve istişare toplantıları" başlıklı 22. maddesinde yer alan "Kurum, insan hakları sorunlarını tartışmak ve insan hakları konularında bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların katılımıyla merkezde ve illerde istişare toplantıları gerçekleştirir." hükmü kapsamında istişare toplantıları gerçekleştirmekle görevlendirilmiştir. Bu kapsamda 22.06.2022 tarihinde Kurumumuz, Van İlinde mezkûr Kanun'da bahsi geçen paydaşlarla istişare toplantısı gerçekleştirmiştir.

İnsan hakları sorunlarının tartışılması ve insan hakları konularında bilgi ve görüş alışverişinde bulunulması amacıyla düzenlenen toplantıda:

- ▶ Farklı illerden Van'a ulaşım noktasında sorunların olduğu ve öğrenciler, çalışanlar, askerler gibi çeşitli grupların şehre dönerken sıkıntı yaşadığı, uçuş sayısının azlığı sebebiyle özellikle acil durumlarda halkın zor durumda kaldığı, uçuş sayılarının artırılması yoluyla bu sorunların ortadan kaldırılabileceği,
- ▶ Tuşba İlçesine bağlı Beyüzümü Mahallesi'nde, TEİAŞ tarafından yüksek gerilim hattı çekilmesi sırasındaki çalışmalar sebebiyle birçok insanın bağ ve bahçeleri ile evlerine zararlar verildiği, tapularla ilgili sorunlar yaşandığı ve bu sebeple mağdur olunduğu, yaşanan bu mağduriyetin giderilmesi gerektiği,
- ▶ Son dönemlerde özellikle kamu kurumlarında ve üniversitelerde, erkek yöneticilerin kadın yöneticilerle çalışmak istemediği, bu durumun yazılı olarak değil, sözlü bir şekilde birçok yerde ifade edildiği, ayrıca kadınların başörtülü veya başörtüsüz olmalarına göre de bir ayrıma tabi tutulduğu, kadın erkek eşitliği ile din ve vicdan özgürlüğü konularında yapılacak farkındalık çalışmalarının oldukça önem taşıdığı,
- ▶ Tuşba ilçesinde yer alan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Fen Lisesinin, yalnızca Van'dan değil, tüm Doğu Anadolu bölgesinden öğrencilere hitap eden bir lise olmasına rağmen konumu itibarı ile ulaşımın oldukça güç olduğu bir noktada bulunduğu, öğrencilerin bu sebeple mağdur olduğu ve lisenin konum itibarı ile daha elverişli bir noktaya taşınmasının bu mağduriyeti gidereceği,
- ▶ Van başta olmak üzere 2016 yılından bu yana birçok yerde kesintisiz olarak sürdürülen eylem ve etkinlik yasağı nedeniyle bireylerin, örgütlenme ve ifade özgürlüğüne tam olarak erişemediği, Anayasanın 26. (düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti) ve 34. (toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı) maddeleri göz önünde bulundurularak yasaklama kararının sonlandırılmasının talep edildiği,

- ▶ *Atamalar sonrasında öğretmenlere yönelik, belirli sendikalara yönlendirilmeleri hususunda bir baskının söz konusu olduğu,*
- ▶ *Sözleşmeli olarak görev yapan öğretmenler üzerinde özellikle Merkez ilçeler dışındaki İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve okul idareleri tarafından görev tanımlarında yer almayan görevlerin yaptırılması yönünde bir baskı oluşturulduğu,*
- ▶ *Normu boş olan okullara idareci atamalarında özellikle belirli sendika üyelerinin tercih edildiği, bazı okullarda sendikal ayrımcılığın söz konusu olduğu, bu noktada milli eğitim müdürlüklerinin sendikal ayırım yapmaması, sendikacıların yasal haklarının tanınması ve korunması için **milli eğitim müdürlüklerinin ve idarelerin görevlerini tarafsız bir şekilde yerine getirmelerinin önem arz ettiği,***
- ▶ *Belirli dernek ve vakıfların bazı okullarda eğitime müdahale ettikleri ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öngörülen müfredatın dışına çıkılmasına neden oldukları, bu durumun, öğrencilerin eğitim hakkına erişimini engellediği,*
- ▶ *2016 yılında KHK ile görevden uzaklaştırılan ve altı yıldır OHAL Komisyonu'ndan sonuç bekleyen çok sayıda insan olduğu, hukuki sürecin çok yavaş ilerlemesi nedeniyle kişilerin adalete erişim hakkından faydalanmasının güçleştiği,*
- ▶ *Van'da çalışmalarına devam edilen bir çevre yolu projesi bulunduğu, çevre yolu civarında bulunan arsalarda İmar Kanunu 18. maddenin uygulanmakta olduğu, ilgili madde nedeniyle çok sayıda insanın mağdur duruma düştüğü ve komşular arasında husumet yaşandığı, söz konusu maddenin yasa yapıcılar tarafından tekrar gözden geçirilmesi gerektiği,*
- ▶ *Van'da yer alan ve geleneksel ekmek pişirme mekânları olan kuyu tandırlarının, yere gömülü ve kapalı bir alan niteliği taşımaları nedeniyle özellikle kadın ve çocuklar açısından birçok riski barındırdığı, kuyuya düşme vakaları nedeniyle çok sayıda yaralanma ve ölüm vakalarına rastlandığı, ekmek pişerken maruz kalınan dumanın birçok sağlık sorununa neden olduğu, konuyla ilgili vatandaşların bilgilendirilmesinin ve ekmek pişirme mekânlarının rehabilite edilmesinin, yaşanan sorunların çözümü bakımından önem taşıdığı,*
- ▶ *Halkın önemli bir kısmının kiracı olduğu ve kira fiyatlarındaki artış nedeniyle barınma ihtiyacının karşılanması konusunda sorunlar yaşandığı,*
- ▶ *Kamu da işe alımlarda liyakat esasının yeterince dikkate alınmadığı,*
- ▶ *İlde bulunan sokak hayvanları nedeniyle insanların çeşitli yerlere giderken kendilerini güvende hissedemediği, konuyla ilgili olarak hayvan haklarının da gözetilerek çözümler üretilmesi gerektiği,*
- ▶ *Vatandaşların akıllı sayaç uygulamasından dolayı elektrik hizmeti veren Kurum tarafından mağdur edildiği, bu uygulama ile tükettikleri voltajı görmelerine imkân verilmeden Kurum tarafından kendilerine fatura çıkarılabildiği, 2019 yılından itibaren özellikle Gevaş ilçesi pilot yer olarak seçildikten sonraki süreçte tüketicilerin bu sayaçlar nedeniyle evrensel tüketici haklarından olan bilgi edinme ve ekonomik çıkarların korunması haklarına erişemediği,*

- ▶ *Su hizmeti veren Kurumun vatandaşlara icra takibi başlattığı ve vatandaşların sularının kesildiği, pandemi döneminde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından, vatandaşların fatura bedelleri konusunda güç duruma düşürülmemesi konusunda talimatlar verilmiş olduğu, Van'da ise bunun aksi yönde uygulamaların gerçekleştiği ve vatandaşların bu konuda mağdur duruma düştüğü,*
- ▶ *3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili mevzuata göre, sahil şeritlerinde yapılacak yapıların, kıyı kenar çizgisine en fazla 50 metre yaklaşabileceği ve kıyıların herkesin eşit ve serbestçe yararlanmasına açık olduğu, ancak Tuşba Belediyesi tarafından bu bölgelerin yerel işletmelere ihale edildiği, vatandaşların bu bölgedeki plajlardan faydalanmak istemesi halinde ise, ihaleyi alan şirketlerin vatandaşlardan para talep ettiği ve bu şekilde kıyılardan yararlanma haklarının ellerinden alındığı,*
- ▶ *İldeki gençlerin işsizlik sorunu ile karşı karşıya bulunduğu, şehrin göç alan, sınır ticareti gelişmekte olan bir kent olduğu, bu nedenle işsizliğin ortadan kaldırılması ve yeni iş imkânları oluşturulması için bölgeye daha fazla yatırım yapılması gerektiği,*
- ▶ *Van'da yer alan AMATEM ve ÇEMATEM'in, ulaşım anlamında şehre uzak noktalarda bulunduğu ve bu durumun madde bağımlılığı ile mücadeleyi güçleştirdiği, ayrıca AMATEM'de sürekli doktor değişiklikleri yaşanması nedeniyle hastaların olumsuz yönde etkilendiği,*
- ▶ *Van'da madde bağımlısı sayısının fazla olmasına karşın, danışma ve rehabilitasyon merkezinin bulunmadığı, bu eksikliğin giderilmesinin önem taşıdığı,*
- ▶ *Mısır Çarşısı'nın kent meydanı yapılacağına belirtilmesi üzerine esnaf tarafından bölgede pek çok dükkân alındığı, ancak belirtilen bu değişikliğin henüz gerçekleşmemiş olması sebebiyle dükkânlarda herhangi bir işlem gerçekleştirilemediği, tadilat yapılamadığı ve esnafın mağdur olduğu,*
- ▶ *Pek çok ihtiyaç sahibi engellinin öngörülen kriterleri karşılamaması sebebiyle engelli aylığı almaya hak kazanamadığı, bu sebeple de engelli aylığına hak kazanılması için bahse konu kriterlerin yeniden belirlenmesi gerektiği,*
- ▶ *Van'da kaldırımlarda görme engelliler için kılavuz çizgiler bulunsa da bunların engellerle dolu olduğu, esnafın kılavuz çizgiler üzerine eşyalarını bıraktığı, seyyar satıcıların tezgâh açtığı ve çocuk arabalarının kılavuz çizgi üzerinde kullanıldığı, bu durumun görme engelliler açısından sorun teşkil ettiği, halkın bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiği,*
- ▶ *Van'da çok sayıda göçmen ve mülteci bulunduğu, sahadaki gözlemler sonucu engelli göçmen çocukların eğitim hakkına eşit şekilde erişemediklerinin tespit edildiği, konuyla ilgili politika geliştirilmesinin önem arz ettiği,*
- ▶ *Van Adliye Binası'nın ve önünde bulunan üst geçidin erişilebilir olmadığı, adliye binası otoparkında yeterli engelli araç yeri bulunmadığı ve bu durumun engellilerin mekâna erişimini zorlaştırdığı, duruşma salonları önünde sesli sinyalizasyon sistemi bulunmaması sebebiyle görme engellilerin duruşmaları takip etmekte güçlük çektiği ve kendilerine sıra geldiğinde bu durumdan haberdar olamamaları ihtimalinin bulunduğu, bu nedenle her alanda erişilebilirliğin sağlanması gerektiği,*

- ▶ Engelli bireylerin sağlık hakkına erişimi konusunda da çeşitli sorunlar yaşadığı, engelli çocuğu bulunan ailelerin Van'da ve çevre illerde uzman hekim olmaması sebebiyle tıbbi tanı alabilmek için uzun süre uzak şehirlerde bulunmak zorunda kalabildiği,
- ▶ Engelli bireylerin eğitim hakkına eşit şekilde erişemediği, bu kişilerin genellikle ayrıştırılmış ve soyutlanmış mekânlarda eğitim aldığı ve bunun bir ayrımcılık olduğu, son dönemlerde modern toplumlarda engelli bireylerin bütünleştirici eğitimlerle kapsayıcı bir şekilde ve ayrıştırılmadan eğitim alma imkânına sahip bulunduğu, engelli bireylerin eğitim hakkına eşit şekilde erişebilmesi için Türkiye'de de bütünleştirici ve kapsayıcı eğitimin yaygınlaştırılması gerektiği,
- ▶ Muradiye ilçesinde Meteoroloji, Kadastro, Cezaevi ve Devlet Su İşleri gibi bazı kurumların ilçeden taşındığı ve bu sebeple insanların eskiden ulaştıkları imkânlara artık erişemediği,
- ▶ Muradiye ilçesinde yer alan hidroelektrik santralin, Muradiye Şelalesi'nden aldığı suyun üçte birlik kısmını bırakması gerekirken, çok daha az bir suyu şelaleye bıraktığı ve bu sebeple çiftçilerin zor durumda kaldığı, ayrıca baraj suyunun araziye verildiği zaman dinlenmesi gerektiği, ancak santralden çıkan suyun hiç dinlendirilmeden çiftçilere verildiği ve bu sebeple çiftçilerin ürünlerden verim alamadığı, ilçe halkının yeterli miktarda suya erişemediği,
- ▶ Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin, başta sağlık hakkı olmak üzere, haklara erişim noktasında sıkıntılarla karşılaştığı, sağlık hakkına erişemeyen bazı kişilerin zaman zaman yaşamını yitirebildiği,
- ▶ Son dönemde sosyal medyada infiale sebep olan bir olayın bulunduğu ve ilgili olayda Başkale Esenyamaç Köyü'nde gözaltı esnasında bir ailenin kötü muamele gördüğü iddiasının bulunduğu, TİHEK tarafından bölgeye bir ziyaret düzenlenmesinin faydalı olacağı,
- ▶ Van'ın mültecilerin giriş noktası hâline geldiği, sınırda ölüm vakalarının yaşandığı, devletlerin konuyla ilgili pozitif ve negatif yükümlülüklerinin söz konusu olduğu,
- ▶ Gelişme çağında olan pek çok lise öğrencisinin maddi yetersizlikler sebebiyle okulda öğle yemeği yiyemedikleri, yetkililer tarafından ücretsiz öğle yemeğinin sağlanması gerektiği hususları gündeme gelmiştir.

Kurumumuz tarafından anılan toplantıda dile getirilen görüşler ve talepler bundan sonra gerçekleştirilecek faaliyetlerde dikkate alınacak; ayrıca konuya ilişkin icrai kurumlara da gerekli bilgilendirmeler yapılacak ve belirli aralıklarla takipler sağlanacaktır.

22.06.2022